

TIJORAT BANK BIZNESINI INNOVATSION YONDASHUVLAR ASOSIDA
RIVOJLANTIRISH

G'iyosova Ozoda

Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti talabasi

Umirov Abdusalom To'rayevich

Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti Iqtisodiy xavfsizlik kafedrası, dotsent

Annotatsiya: Bu tezisda, tijorat banking yangiliklar qabul qilish, digital bank texnologiyalarini qo'llash, yangi moliyaviy mahsulot va xizmatlarni taklif etish, ma'lumotlarni tahlil qilish va sun'iy intellektga asoslangan texnologiyalarni amalga oshirish kabi innovatsion yondashuvlarni qo'llab-quvvatlanishi va rivojlantirishini ko'rsatadi. Shu bilan birga, tijorat banking mijozlarga xizmat ko'rsatishini kuchaytirish, operatsion faollikni yaxshilash va bozor doirasini kengaytirish imkoniyatlarini ta'minlash uchun qanday yo'l harakatlarda ekanligi ham ta'kidlaydi. Natijada, tijorat banki mijozlarining o'zgaruvchan talablari bilan tanishtirish va yana hamda ko'roq raqobatli bo'lish uchun yaxshi tayyorlangan bo'lib, aynan shu innovatsion va globallashtirilgan moliyaviy muhitda raqobatbardosh qolishga imkon beradi.

Kalit so'zlar: Tijorat banki, mahsulot va xizmatlar, sun'iy intellekt, mijozlar, innovatsiya, globallashtirish, raqobat.

Abstract: In this thesis, the support and development of innovative approaches of the commercial bank, such as adoption of news, application of digital banking technologies, offering of a new financial products and services, data analysis and implementation of technologies based on artificial intelligence shows. At the same time, it also highlights the ways in which the commercial bank working to strengthen customer service, improve operational activity and provide opportunities to expand the scope of the market. As a result, the commercial bank is better prepared to meet the changing demands of its customers and to become more and more competitive, allowing it to remain competitive, in this innovative and globalized financial environment.

Аннотация: В этой диссертации показана поддержка и развитие инновационных подходов коммерческого банка, таких как внедрение новостей, применение цифровых банковских технологий, предложение новых финансовых продуктов и услуг, анализ данных и внедрение технологий на основе искусственного интеллекта. В то же время в нем также освещаются способы, которыми коммерческий банк работает над улучшением обслуживания клиентов, улучшением обслуживания клиентов, улучшением операционной деятельности и предоставлением возможностей для расширения масштабов рынка. В результате коммерческий банк лучше подготовлен к удовлетворению меняющихся потребностей своих клиентов и становится все более конкурентоспособным, что позволяет ему оставаться конкурентоспособным в этой инновационной и глобализированной финансовой среде.

Ключевые слова: Коммерческий банк, продукты и услуги, искусственный интеллект, клиенты, инновации, глобализация.

Tijorat banklari ko'p asrlar davomida moliya sanoatining asosi bo'lib, jismoniy shaxslar va korxonalariga kredit berish, omonatlarni qabul qilish va moliyaviy maslahatlar kabi muhim

xizmatlarni taqdim etadi. So'nggi yillarda texnologik taraqqiyot va iste'molchilarning xohish-istaklarining o'zgarishi ta'sirida tijorat bankining landshafti jadal rivojlanmoqda. Ushbu maqola tijorat bankining kelajagini shakllantirishda innovatsiyalarning roli va u o'sish va rivojlanish uchun taqdim etadigan imkoniyatlarni o'rganadi.

Mamlakatimizda banklarning innovatsion faoliyatini takomillashtirishga alohida e'tibor berilib, uning taraqqiyotini ta'minlash maqsadida 2020-2025-yillarga mo'ljallangan "O'zbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmonida bank tizimining barqarorligini safarbar etish, iqtisodiyotni kredit bilan ta'minlashda banklarning ishtirokini kengaytirish bank xizmatlari sohasida vazifalar belgilab berildi.

Bu hujjatga, asosan, quyidagilar bu bosqichning asosiy vazifalari qilib belgilandi:

- Bank tizimining samaradorligini oshirish;
- Bank tizimining moliyaviy barqarorligini ta'minlash;
- Bank sektorida davlat ulushini kamaytirish;
- Moliyaviy xizmatlarning ommabopligi va sifatini oshirish;
- Xalqaro reytinglarda O'zbekiston bank tizimining mavqeini oshirish;
- Nobank moliya institutlarini rivojlantirish;
- Markaziy bank va prudensial nazoratining roli;
- Moliya vazirligining roli va asosiy vazifalari;
- Strategiyaning maqsadli ko'rsatkichlari va uni ro'yobga chiqarish ustidan monitoring.

Tijorat banklarida innovatsion texnologiyalar:

Tijorat banklari faoliyatidagi o'zgarishlarning asosiy omillaridan biri innovatsion texnologiyalarni joriy etishdir. Sun'iy intellekt va mashinani o'rganishdan tortib blokcheyn va raqamli platformalargacha banklar operatsiyalarni soddalashtirish, mijozlar tajribasini yaxshilash va risklarni boshqarishni yaxshilash uchun ushbu vositalardan foydalanmoqda. Misol uchun, sun'iy intellektga asoslangan chatbotlar so'rovlarga tezkor javob berish va muammolarni hal qilish orqali mijozlarga xizmat ko'rsatish sohasida inqilob qilmoqda.

Mobil ilovalar va onlayn platformalar:

Mobil ilovalar va onlayn platformalarning ko'tarilishi mijozlarning o'z banklari bilan o'zaro munosabatini o'zgartirdi. Hisob ma'lumotlariga, pul o'tkazmalariga va to'lovlarga 24/7 foydalanish qulayligi tufayli mijozlar bank ehtiyojlari uchun raqamli kanallarga tobora ko'proq murojaat qilmoqdalar. Foydalanuvchilar uchun qulay mobil ilovalar va xavfsiz onlayn platformalarga sarmoya kiritgan banklar mijozlarni jalb qilish va saqlab qolishda raqobatbardosh ustunlikka erishmoqda.

Bank sohasida blokcheyn texnologiyasi:

Blokcheyn texnologiyasi xavfsizlikni oshirish, tranzaksiya xarajatlarini kamaytirish va shaffoflikni oshirish nuqtai nazaridan tijorat banklari uchun katta imkoniyatlarni taqdim etadi. To'lovlar, savdoni moliyalashtirish va identifikatsiyani tekshirish uchun blokcheynga asoslangan yechimlarni joriy qilish orqali banklar jarayonlarini soddalashtirishi, firibgarlik xavfini kamaytirishi va samaradorligini oshirishi mumkin. Bundan tashqari, blokcheyn bir nechta tomonlar o'rtasida xavfsiz ma'lumotlarni almashish imkonini beradi, bu esa tezroq va ishonchli tranzaksiyalarga olib keladi.

Ma'lumotlar tahlili va tushunchalari:

Tijorat banklarida ma'lumotlar tahlilidan foydalanish qarorlar qabul qilish jarayonlarini inqilob qilmoqda va banklarga mijozlarga moslashtirilgan xizmatlarni taklif qilish imkonini beradi. Mijozlarning xulq-atvorini, tranzaksiya shakllarini va bozor tendentsiyalarini tahlil qilish orqali banklar o'z mahsulot va xizmatlarini individual ehtiyojlarni samarali qondirish uchun moslashtirishlari mumkin. Ma'lumotlarga asoslangan tushunchalar, shuningdek, banklarga potensial xavf va imkoniyatlarni aniqlashga yordam beradi, bu esa yanada oqilona strategik qarorlar qabul qilishga olib keladi.

Fintech kompaniyalari bilan hamkorlik:

Fintech kompaniyalari bilan hamkorlik qilish innovatsiyalar va xizmatlar takliflarini kengaytirishga intilayotgan tijorat banklari uchun umumiy strategiyaga aylandi. To'lovlar, kreditlash yoki boyligni boshqarish kabi sohalarda ixtisoslashgan fintech firmalari bilan hamkorlik qilib, banklar mijozlar tajribasini yaxshilash va biznes o'sishini rag'batlantirish uchun o'zlarining tajriba va texnologiyalaridan foydalanishlari mumkin. Ushbu hamkorliklar banklarga tez rivojlanayotgan moliyaviy muhitda raqobatbardosh bo'lish imkonini beradi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, raqamli asrda dolzarb bo'lib qolish uchun innovatsion yondashuvlar orqali tijorat banki biznesini rivojlantirish juda muhimdir. AI, blokcheyn va ma'lumotlar tahlili kabi texnologiyalarni qo'llash orqali tijorat banklari samaradorlikni oshirishi, mijozlar tajribasini yaxshilashi va rentabellikni oshirishi mumkin. Fintech kompaniyalari bilan hamkorlik innovatsiyalarni yanada tezlashtiradi va rivojlanish uchun yangi imkoniyatlar ochadi. Bank sanoati rivojlanishda davom etar ekan, innovatsiyalarni qabul qilish raqobatbardosh bozorda muvaffaqiyatga erishish uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. 2020-2025-yillarga mo'ljallangan O'zbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 12.05.2020 yildagi PF-5992-son <https://lex.uz/docs/-4811025>.
2. Bank ishi darslik / Sh.Z.Abdullayeva; O'zbekiston Respublikasi oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. – T.: "Iqtisod-Moliya", 2017.
3. Мишина А.А. Финансовые инновации: классификация и виды. Государственный аудит: Право. Экономика. 2017.